

Prezintă mi-mă tată! Văd, bebelușe,
Aurea, Vă dăruiește fetei, mame
Mătași, Dumnezeu să vă ajute
Euphor

27/2/88

Urmează imediat mitralierea.

P.S. Dragostea fără margini a soției lui, Viorica, răsturnând cerul și pământul, obținuse de la Carol al II-lea, „grațierea“ dar acesta cerea în schimb o declarație.

Eugen Ionică a refuzat pentru că ceea ce cerea regele scelerat era incompatibil cu sentimentul de demnitate în care creștea această generație de martiri.

Tatălui meu, scrisoare târzie

Într-o seară, pe micul ecran, în „Memorialul Durerii“, a apărut chipul grav al unei tinere muziciene, care se întreba simplu: „Ce-aș putea face pentru tata?“ Întrebarea Ioanei Voicu, fata lui Toma Arnăuțoiu erou al rezistenței anticomuniste din munți, m-a urmărit și mă urmărește de multă vreme și pe mine.

„Memorialul Durerii“, dragă tată, e un document greu și important pentru neamul românesc; deocamdată nu e loc pentru tine acolo și nici pentru noaptea sinistră, noaptea de coșmar din 21-22 septembrie 1939. Poate că neamul nostru ar trebui să mai mediteze asupra mișeliei acelei nopți, pentru că altfel, acest păcat ascuns, chiar și pe jumătate, sau bagatelizat, ar putea atrage alte și alte mișelii asupra noastră.

Ce-aș putea eu face pentru tine, tată?!

Poate să stăm puțin de vorbă... Să-ncerc să-ți scriu. E tare târzie scrisoarea mea? Iartă-mă... Chestiunea asta cu noțiunea timpului îmi scapă mereu. Cred că în bună măsură vine de la șocul primit în ziua când am împlinit 34 de ani. Vârsta ta când ai fost asasinat. Trăisem cumva cu credința tuturor copiilor și a celor foarte tineri, că tații nu pot fi decât niște persoane în vârstă. Cred că mai ales atunci, la 34 de ani, timpul meu s-a speriat și s-a pulverizat. De atunci mi se întâmplă să fiu, când insuportabil de tânără, când mai bătrână ca secolul, uneori chiar în aceeași zi.

Nici să gădesc cuvinte nu mi-e ușor. S-au șubrezit, nu mai au sens, iar uneori sunt prea îngâmfate... au fost folosite prea mult, nepotrivit și viclean de atâtea ori; ar mai fi ceva: în fața unei nedreptăți strigătoare la cer, după ce ți se taie răsuflarea, de strigătul înăbușit, simți nevoia unei nesfârșite tăceri. Mi-ar părea tare rău, ca puse pe hârtie, să nu mai semene cu nevoia mea - ciudată poate - de-a-ți vorbi.. de-a-ți povesti.

Dar tu, așa de bun și îngăduitor, simt că vei înțelege și vei ierta și stângăcii și cuvinte nepotrivite. Toată viața mea, cu timpul ei făcut țăndări cu tot, a plutit și plutește pe valuri, mereu, când într-o lume reală, când dincolo de ea. Cu cât vreau mai tare să simt pământul sub picioare, cu atât mai mult parcă un drăcușor, râzându-și de mine, îmi face vânt, ca la scrânciobul din copilărie. Să vadă până unde pot să zbor. Uneori rămân acolo, o vreme, agățată de un fel de nor. Alteori foarte multe întâmplări se petrec chiar pe pragul dintre cele două lumi.

Cred că așa a hotărât Dumnezeu pentru mine. Altfel cum aș putea strânge acum în mână, singura mea avere, bilețelul tău de trei rânduri, din noaptea crimei? Pentru puterea ta de a-l scrie, în acele clipe, nu există recunoștință pe măsură aici pe pământ; iar militarului din plutonul de execuție, care l-a adus, îi va face poate Dumnezeu păcatele mai ușoare.

„Să nu te uităm“... spui tu... Toți ceilalți au plecat și ei... bunicii și Nelu și mama... toți cu neuitarea în suflet. Știi cum a murit bunica? După 90 de ani în care și-a înfruntat incredibil destinul, se desprindea ușor de lumea asta, nu mai vorbea ci doar murmură aproape fără întrerupere *România mea... România mea...* așa s-a stins. Cât despre mine care încă mai pribegesc pe aici, știi ce cred? Am să-ți spun... Sigur, mama trebuie să-ți fi povestit...

Mai ții minte întâmplarea cu prezicătoarea? Înainte de-a vă cunoaște voi, minunata ta Vioraș urma să se logodească cu un profesor universitar. Era deja chimistă, se-ntorcea acasă, de la laborator, când

femeia necunoscută a oprit-o pe stradă, în preajma unei cârciumi mici, a așezat-o la o măsuță lângă intrare și uitându-se în ochii ei doar, i-a spus: „Dumneata lucrezi îmbrăcată în alb și cu sticle de diferite mărimi; logodna pentru care te pregătești nu se va face; soțul d-tale va veni de peste mări și țări, va fi o dragoste ca-n povești și la nașterea unui copil se va întâmpla o mare nenorocire“.

Totul s-a petrecut absolut exact. Peste câteva luni, tu te întorceai cu doctoratul de la Paris. Nouă ani mama n-a vrut copil și ați fost atât de fericiți! Îmbătați de fericire ați hotărât nașterea mea. Aproape ca la un semn a venit închisoarea și asasinatul!

De multe ori am fost urmărită de un sentiment– inconstant, ce-i drept – de vinovăție. Acum știu însă cu siguranță – dacă ceva se poate totuși ști – că singurul rost al nașterii mele este neuitarea ta.

Imboldul important în hotărârea mea de a-ți vorbi, de-a-ți scrie, îl datorez unor ființe superioare, valori importante în știința și cultura noastră, la vârste venerabile astăzi, care te-au cunoscut și-ți poartă o amintire greu de descris. M-au ajutat să aflu și să lămuresc lucruri pe care din cauza ticăloșiilor care ne-au înconjurat o jumătate de secol, nu le-am știut foarte bine, iar pe unele doar le-am bănuit. Și uite așa am pus cap la cap, amintiri dragi, unele zdrențuite și șchioape, ca să refac un trecut furat mișelește. Recunoștința și respectul meu pentru aceste ființe deosebite este fără margini, și-ți voi vorbi poate despre ele în scrisori ce vor urma.

Până atunci aș vrea să mai aflu, că era cu mulți ani în urmă, când cu părul său alb, distinsul domn Ion Veștea, mi-a căzut în genunchi și mi-a sărutat mâinile: „Asta pentru că ești fiica tatălui dumnitale“. Așa mi-a spus!

Într-o seară mi-a vorbit cineva despre voi, cei doi frați, despre tine și despre Nelu, **Tatatiti** al nostru, ca despre o frumoasă legendă transilvană.

De altfel, asasinarea lui a fost mult timp învăluită în mister; bunica săraca era albă ca neaua și încă îl mai aștepta... se pare că totuși prin 1944 s-a întâmplat. De curând, un tânăr sociolog, demn de multă admirație, l-a descoperit prin studiile sale și i-a făcut un portret care-l așează acolo unde de fapt îi este locul, în fruntea oamenilor de cultură ai țării. Nu contează câtă lume știe acum toate astea. Eu vreau să le afli tu de la mine.

Să știi că sunt fericită să descopăr ce nume ilustre ați adunat voi în jurul revistei „Rânduiala“, pe care ați fondat-o. E acolo cea mai mare parte a elitei interbelice și mai ales sunt mândră că în casa noastră, datorită ție, au pășit mari caractere ale acestui neam. Sună puțin ciudat și patetic să vorbești azi, aici, de caractere mari și puternice. Simt surâsuri ironice. Și totuși oricât de fascinante sunt inteligențele abile și chiar rafinate, fără asemenea caractere puternice, umanitatea se degradează în fiecare zi câte puțin. Între foștii deținuți politici, deși puțini mai sunt în viață, din cei ce te-au cunoscut, când se rostește numele tău, urmează de obicei o lungă și respectuoasă tăcere. E o tăcere grea și păstrătoare de taină. Privesc chipul tău... și pe al mamei... Cum să fac să nu tulbur armonia cu nevrednica mea agitație?! Continui totuși să-ți scriu. Nu pot să nu-ți vorbesc despre mama... despre extraordinara ta Vioraș! Dar cum să prinzi în cuvinte, acest argint viu și strălucitor, care nici măcar nu poți stabili exact cărei lumi îi aparține? Cum să vorbești despre acest personaj de roman suprarealist, din ale cărui pagini curg lacrimi de sânge și hohote de râs?

Cu farmecul ei irezistibil, dar și cu inteligența ei, a întors guvernul pe dos ca să obțină fel de fel de aprobări, să mă-aducă în brațe la închisoare, să-ți poată trimite scrisori pe fotografii și chiar să ne facă acea unică fotografie immortalizând clipa când ne-am cunoscut – fiindcă noi doi ne-am cunoscut la închisoare, la Râmnicu Sărat. M-ai luat în brațe, m-ai sărutat și ne-am despărțit apoi pentru totdeauna.





Minunata Mami obținuse promisiunea de grațiere de la Carol al II-lea, dar a înțeles cu un curaj greu de închipuit refuzul tău în fața prețului trădării. Cu humorul și vitalitatea ei, **amendă** totul în jur. Nu rezista nimeni și nimic în fața spontaneității ei cuceritoare. N-au impresionat-o nici miniștri, nici guverne, nici chiar când devenise foarte riscant; năvălea comunismul. Nu recunoștea decât valoarea au-tentică. Și ce bine o recunoștea! În timpul războiului a apărut ca o leoaică

toată familia; transportându-ne pe toți cu bunici, cu nepoți, la vilă la Tohan, iar ea a stat să păzească singură casa în București, sub bombardamente, cu icoana în brațe, cu ochii la cer și cu gândul la tine.

La câteva zeci de metri, blocul s-a prăbușit, la noi a rămas totul intact. După ce ne-au intrat sălbaticii roșii în casă și ne-au furat tot, au coborât peste balcon într-o noapte, sub ochii mei de copil speriat, întreaga ta bibliotecă. Au vândut-o, spunea cineva, în talcioc - sau poate la securitate?!

În acea noapte, mama fugise între două trenuri, cu capotul suflecat sub haină, să ducă părinților, bolnavi la Fălticeni, antibiotice abia apărute - tatăl ei, minunatul general Constantin Neculce, se stingea și el sub povara mizeriei și nerecunoștinței vremilor pe care le trăia. Au urmat zecile de procese în care s-a apărut singură. N-a putut recupera lucrurile furate, dar am rămas măcar într-o cameră cu chirie în propria noastră casă... Și ea râdea... Închipuie-ți că născocea glume și râdea... Chiar și când a venit



calvarul epurărilor din serviciu... Plicul cu concedierea devenise aproape pretext de amuzament. Scoasă din Ministerul de Război, din postul de chimist șef, spăla eprubete și podele ca să mă țină la școală. Dar tu știi cum adora dansul și muzica, așa că noaptea mă învăța să dansez.

După ce a dat examene de diferență a început să lucreze la spital, în toxicologie. Noaptea bătea la mașină și făcea traduceri. Nu mai dormea de loc.

Boala începea să se cuibărească, dar eu nu realizam. Impulsivitatea ei devenea tot mai agresivă; deși mă adora, când răspundeam puțin ireverențios, mă pălmuia. Apoi plângea și mă strângea în brațe. Presimțea atacul vulgarității asupra noastră și îi era frică să nu mă molipsească.

Dac-ar vedea și auzi, săraca de ea, cum vorbesc demnitarii astăzi, ar realiza până la ce cote a ajuns acest virus să altereze și cea mai elementară bună cuviință. Spaima ei a fost mult prea îndreptățită. Dar noi continuam atunci ora de dans și de muzică și ea spera să mă salveze.

Am întrebat-o odată, cu inconstiență de copil, cum mai rezistă. Mi-a răspuns zâmbind: „...„Nimic în lume, nici un rău care mi s-ar face, nu se poate măsura cu fericirea celor nouă ani alături de tatăl tău“, parcă aștepta răul cel mare să-l întâmpine cu un hohot de râs. Era un om foarte puternic, Vioraș a ta, în ciuda feminității ei cuce-ritoare. Acum știu că veselia ei debordantă era o continuă fugă de disperare.

Ce fericită a fost când am intrat la Institutul de Teatru!

Dar aici începe o altă poveste. Între timp durerile provocate de cancerul la pancreas, deveneau tot mai dese. O surprindeam uneori îndoindu-se de durere. N-am putut stabili dacă a știut cu adevărat ce are. Forța ei nefirească aproape, o făcea să râdă cu poftă spunând că tumoarea care lua proporții, ar putea fi un frățior pentru mine, trimis direct de Sfântul Duh.

Când s-a internat în spital, s-o opereze Dr. Djuvara, eu eram în prima sesiune de examene și ca să nu mă tulbure, mi-a spus că e la munte, pentru o perioadă de odihnă. Îmi descria munții la telefon și-mi trimitea portocalele pe care le primea. Dr. Djuvara a deschis-o doar, fără să mai poată interveni, și a mai trăit cu morfină trei zile. Încercam să mă convingă că era mai bine așa: „S-ar fi chinuit prea tare cu durerile“ spuneau ei. Da, domnilor doctori, dar era mama mea, încă tânără... aveam 17 ani, lupta abia începea și râsul ei nu mai era! Da, cu siguranță a știut ce are. Ea știa întotdeauna totul.

Așa a vrut Dumnezeu ca printre râsete și lacrimi și pași de dans, ea să știe totul; **adică esențialul.**

Sigur că ar trebui să mă opresc aici... Tare n-aș vrea să te obosesc; iartă-mă. Dar ai plecat așa devreme... Și Doamne, câte s-au întâmplat...

Dacă nu mi-ar provoca un așa puternic gust de cenușă, ar trebui să-ți vorbesc despre relația mea cu imperiul pervertirii al „Marelui frate“ al lui Orwell sau cu D-l Nimeni, cum extraordinar l-a numit

Constantin Noica. Asta va merita și ea o istorisire specială. Oricum, dintr-o luptă aproape corp la corp, timp îndelungat, încercând să ne tragem reciproc pe sfoară, am cheltuit energie enormă, demnă de o altă cauză.

D-l Nimeni, crezând că m-a smuls definitiv din rădăcini, știindu-mă singură și însingurată, m-a bănuț probabil aptă de devotament și m-a tolerat; sau mai exact a lăsat această impresie. Ce n-a știut însă a fost că imunitatea absolută o aveam în sânge și peste toate mai era Dumnezeu și icoana. Pentru că altfel nu e de înțeles, la câte mârșăvii s-au petrecut, de ce am rămas în facultate, deși n-a vrut-o, de ce nu m-a arestat în 1956, deși a vrut-o, de ce am rămas în singura mea cameră, deși a vrut să mă mute la cămin, într-un mediu muncitoresc, sănătos. Mai mult, casa, care trebuia de zeci de ori demolată, a rămas în picioare.

E drept, au mai fost și oamenii... unii... unii care au întins câte o mână, câte un deget, câte o bucățică de suflet, în momente de cumpănă... și nu pot fi uitați... și o singură faptă bună, într-o asemenea lume înseamnă ceva, așa cum ticăloșia rămâne ticăloșie. A te face că uiți, sau că nu observi diferența, înseamnă a fi la fel de ticălos. Doamne, câte ar mai fi de spus!

Deocamdată se vorbește mult la noi de serbarea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918... de cei 75 de ani de atunci... de România Mare, care nu prea mai e România Mare... Aglomerație mare la tribunele oficiale! Aglomerația a început încă în Decembrie 1989. Nici nu știi ce mulți sunt cei ce vor să intre în istorie! Îți simt surâsul îngăduitor și trist. N-aș vrea să impietez cu nimic asupra nobleței sufletului tău. Dacă n-aș ști cu câtă viclenie și perseverență, vremurile și vrerile din care n-am ieșit cu totul, s-au străduit să ne omoare istoria și rădăcinile, n-aș insista să-ți amintesc.

Tu rămâi oricum, nepotul Generalului erou Traian Moșoiu și ginerele Generalului Constantin Neculce, descendent al cronicarului